

ТЕНДЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГІРНИЧОРУДНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Глущенко Я.І., к.е.н., доцент,

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»,
slavina.ivc@gmail.com

Гірничодобувна промисловість займає важливе місце в економіці України. Про це свідчать обсяги виробництва і реалізації продукції гірничорудних підприємств, попит на неї всередині країни та за її межами, кількість зайнятих у підгалузі працівників.

Аналіз соціально-економічних показників гірничорудних підприємств України за 2010-2017рр., наведених у табл.1, показує досить стійкі тенденції розвитку підгалузі. Обсяг реалізованої продукції гірничорудних підприємств займає у загальній сумі продукції промисловості значну частку і коливається в межах 4,0-5,2%.

Таблиця 1. Показники соціально-економічного розвитку гірничорудних підприємств України за 2010-2017рр.

Роки	Обсяг реалізованої продукції, млн. грн.	Частка реалізованої продукції гірничорудних підприємств у загальному обсязі продукції промисловості, %	Кількість зайнятих працівників (на великих підприємствах), тис. осіб	Рівень рентабельності (збитковості) операційної діяльності, %	Рівень рентабельності (збитковості) всієї діяльності, %
2010	55969,2	4,8	84,7	32,9	18,3
2011	75491,7	5,2	74,7	42,6	25,2
2012	61264,4	4,1	68,7	41,2	25,6
2013	68432,6	4,6	63,8	45,8	29,8
2014	77356,7	5,0	67,6	48,9	9,5
2015	82685,9	4,4	72,7	14,4	-7,9
2016	92631,0	4,0	65,3	36,3	13,1
2017	132252,4	4,7	68,0	58,2	34,5

Складено і розраховано на підставі даних Державної служби статистики України [1;2;3]

З 2013 року спостерігається постійне зростання обсягу реалізованої продукції гірничорудних підприємств. В 2016 р. у порівнянні з 2010 роком обсяг реалізованої продукції збільшився у 1,7, а у 2017р. - у 2,4. Операційна діяльність гірничорудних підприємств України з 2010 по 2017 рік була рентабельною. Найнижче значення показника рентабельності - 14,4% спостерігалось у 2015 році, найвище у 2017 – 58,2%. Щодо всієї діяльності, то за даними Державної служби статистики України, досліджувані підприємства мали показники збитковості тільки у 2015 р. – 7,9%, в інші роки із зазначених діяльність була рентабельною, найвище значення у 2017р. – 34,5%. Гірничорудні підприємства є соціально значущими для України. Так, тільки на великих підприємствах досліджуваної підгалузі кількість зайнятих працівників коливалась від 84,7 до 63,8 тис. осіб. І незважаючи на той факт, що кількість зайнятих працівників у 2017р. у порівнянні з 2010р. знизилась, але все одно залишається досить значною.

Розглянемо динаміку витрат гірничорудних підприємств України за 2012-2017рр. (рис.2).

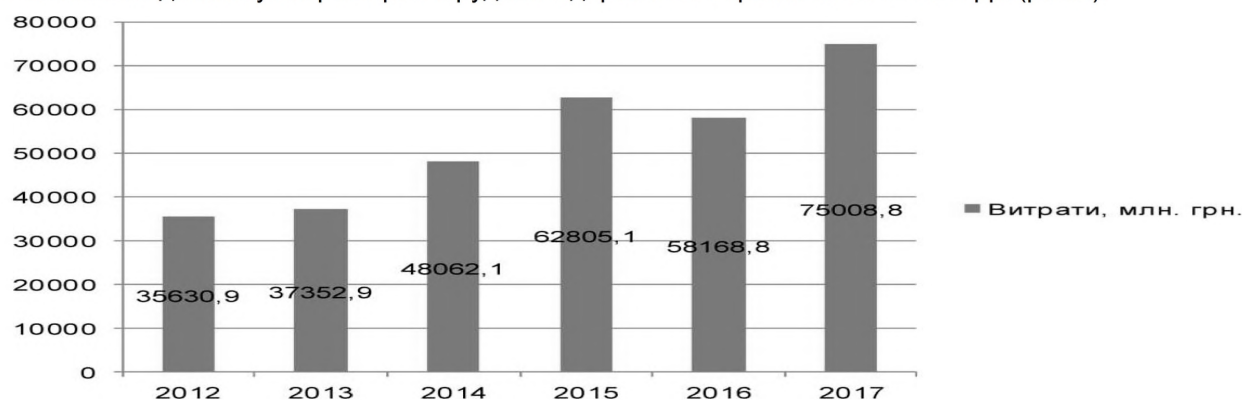

Рис.1. Динаміка витрат гірничорудних підприємств України за 2012-2017рр.

(побудовано на підставі даних Державної служби статистики України [4])

Представлені на рис.2 дані показують, що за наведений період витрати гірничорудних підприємств мають тенденції до зростання. У порівнянні з 2012 роком витрати зросли у 2014 р. в 1,3 рази, у 2015 р. - у 1,8, у 2016 р. – 1,6, у 2017р. – 2,1. Щодо структури, то проведені розрахунки (табл. 2) свідчать про значне переважання матеріальних витрат. За досліджуваний період їх частка коливається від 66,1% до 72,4%. Частка витрат на амортизацію знаходиться у межах 10,2-15,8%. Витрати на оплату праці коливаються від 9,2% до 10,5%. Щодо відрахувань, то у період з 2012 по 2015 рік вони займали частку від 3,3 до 4,2%. З 2016 року, коли були значно зменшенні відсотки ЄСВ, скорочується і частка цих витрат до 2,4 і 2,2%. Інші витрати мають у структурі діапазон від 2,7% до 5,2%.

Таблиця 2. Структура витрат гірничорудних підприємств України за 2012-2017рр.

Роки	Витрати всього, %	Матеріальні витрати, %	Амортизація, %	Витрати на оплату праці, %	Відрахування, %	Інші витрати, %
2012	100	72,4	10,2	10,5	4,2	2,7
2013	100	70,0	12,9	10,0	3,9	3,2
2014	100	66,1	15,8	9,4	3,9	4,8
2015	100	71,7	11,7	9,2	3,3	4,1
2016	100	69,7	12,4	10,3	2,4	5,2
2017	100	72,0	10,6	10,5	2,2	4,7

Розраховано на підставі даних Державної служби статистики України [4]

Розглянемо, яку частку займають показники балансу гірничорудних підприємств у загальній сумі показників балансу підприємств промисловості України (табл.3).

Таблиця 3. Структура показників балансу гірничорудних підприємств до загальних показників балансу промислових підприємств України за 2013-2017рр.

Роки	Необоротні активи, %	Оборотні активи, %	Власний капітал, %	Довгострокові зобов'язання і забезпечення, %	Поточні зобов'язання, %
2013	5,4	7,4	11,9	4,0	2,3
2014	7,9	7,4	15,9	6,0	3,5
2015	7,3	6,4	17,3	2,1	5,2
2016	7,9	6,4	17,9	2,4	5,3
2017	5,9	7,4	14,8	2,5	5,8

Розраховано на підставі даних Державної служби статистики України [5]

Наведені у табл. 3 дані свідчать, що за період з 2013-2017рр. у загальній сумі показників балансу підприємств промисловості гірничорудні підприємства займають досить вагомий частку. Так, частка необоротних активів гірничорудних підприємств у загальній сумі необоротних активів підприємств промисловості складала від 5,4% (2013р.) до 7,9% (2016р.), частка оборотних активів коливається від 6,4% (2015-2016рр.) до 7,4% (2013-2014, 2017рр.). Щодо власного капіталу, його частка в сумі аналогічного показника підприємств промисловості мала найнижче значення 11,9% у 2013р., найвище - 17,9% у 2016р. Частка довгострокових зобов'язань і забезпечень нижча, і коливається від 2,1% (2015р.) до 6,0% (2014р.). Щодо поточних зобов'язань гірничорудних підприємств, то їх частка у загальній сумі поточних зобов'язань підприємств промисловості останні роки зросла, якщо у 2013р. вона дорівнювала – 2,3%, то у 2017р. – 5,8%. Таким чином, дослідження показало, що фінансово-економічний стан гірничорудних підприємств може суттєво впливати на показники економіки країни, бо за обсягом реалізованої продукції, показників балансу досліджувані підприємства займають досить значну частку у промисловості України. За аналізованого періоду з 2010 по 2017 роки у гірничорудних підприємств України збільшується обсяг реалізованої продукції, і незважаючи на зростання їх витрат, діяльність є прибутковою. В цілому спостерігаються позитивні тенденції розвитку досліджуваних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Кількість найманих працівників у суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за видами економічної діяльності (2010-2017)/ Держ. служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за видами економічної діяльності (2010-2017)/ Держ. служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Рентабельність операційної та всієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємництва (2013-2017) / Держ. служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Витрати на виробництво продукції (товарів, послуг) суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за видами економічної діяльності (2012-2017)/Держ. служба статистики України/ URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємництва (2013-2017) URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.